

Mizah ciddi bir iştir

Levent Cantek ve Levent Gönenç'in ortaklaşa kaleme aldığı *Muhalefet Defteri-Türkiye'de Mizah Dergileri ve Karikatür* mizahın "şimdiki zamanı"nı anlayabilmek ve buradan yola çıkarak bir "gelecek yansıtması" yapabilmek için benzersiz bir kaynak kitap

Levent Cantek ve Levent Gönenç, yıllardır mizah üstüne düşünen-çalışan-üreten-konuşan iki dost. O sohbetlerin havada uçuşmasına, mizah dünyasının dedikodusu olarak kalmasına izin vermeden, güçlü bir araştırma süreci sonunda, değerli bir kaynakça ile ve akademik çerçevede tamamlamışlar *Muhalefet Defteri-Türkiye'de Mizah Dergileri ve Karikatür* kitaplarını. Unutmayalım ki, mizah ciddi bir konudur. Kitap yedi bölümden oluşuyor. Cantek ve Gönenç, YKY tarafından yayımlanan bu kitapla "çizgili şeylere, mizah dergilerine ve karikatüre farklı bir açıdan bakmak isteyenler için yeni bir pencere açıyor".

Mizah için muhalefet ne demek

Muhalefet Defteri, ilk bağımsız mizah dergisi olarak kabul edilen 1870 tarihli *Diyoben*'den

günümüze bütün "çizgili şeyler" in izinde yürüyor. Mizah üzerinden bir sivil tarih yazma yürüyüşü bu. "Türkiye'de Mizah Dergileri" başlıklı ilk bölüm, dergilerin siyasi profillerinden okurda bul-

duğu karşılığa kadar akla gelebilecek bütün soruları cevaplıyor. Bu bölümde kitabın genel çerçevesini oluşturan "muhalefet"

kavramını ve bunun mizahtaki karşılığını da örneklerle anlatıyor iki yazar.

Türkiye'nin zengin ve kendine özgü mizah geçmişinin haritasını çıkarıyor kitap. Bu boyutuyla, sadece karikatürün değil, tümüyle mizahın gündelik hayatımıza nasıl etki ettiğini, alışkanlıklarımızı nasıl değiştirdiğini, siyasetle-sporla-popüler kültürle ve daha fazlasıyla nasıl bir dil ilişkisi geliştirdiğini gözler önüne seriyor. Herkesin mizahçı olduğu, ama çok az kişinin mizah üstüne düşü-

nüp yazdığı günümüzde, *Muhalefet Defteri* önemli bir düşünce pratiğinin de sıfır noktası oluyor.

Kitabın ilgi çekici ve zihin açıcı iki bölümü "İthal Simge ve Metaforlar: Benzerlikler-Tekrarlar" ve "Karikatür Sanatında Stereotipler" sadece karikatürü değil, genel olarak sanatsal üretimimizin Batı ile ilişkisini anlamak açısından da dönüp dönüp okunmalı. Bu makaleler, Türkiye karikatürünün "kurucu baba"larından Cemal Nadir'i, yine önemli isimlerinden Ramiz'i, 1950 kuşağının iyi bilinen isimlerinden Suat Yalaz'ı ve hatta *Gırgır* ekolünü dünden bugüne ilerleyen bir çizgide, karşılaştırmalarla incelemeye olanak veriyor.

Dokunulmaz denilen *Gırgır* hakkında...

"Karikatürün Sosyal ve Siyasi Olayları Etkileme Gücü Hakkında Bir Yorum" bölümü de medya-siyaset ilişkisini değerlendirmek açısından da büyük önem

taşıyor.

"Mizah Dergileri ve Sol" bölümünde Cantek ve Gönenç, 1908'den Gezi'ye uzanan bir hat çizmişler. Bu bölüm, "Yahu neler oluyor, mizah dergileri niye kapanıyor?" çığlıkları atanlara çok sayıda anahtar veriyor. Bir sonraki bölüm olan *Gırgır*, anahtarlarla mutlu olmayanlara çok sayıda kapı gösteriyor. Sanırım, çoğu kişinin tanıklığı olan bir derginin, *Gırgır*'ın incelendiği ve kimilerince "dokunulmaz" ilan edilen bir kapıdan cesurca girilmiş olan bu bölüm kitabın en çok konuşulan ve tartışılan bölümlerinden olacak. Tıpkı kitabın kapanışında yer alan "Türkiye'de İslami Mizah" bölümü gibi.

2017 yılında yayımlanan kitap ikinci baskısıyla hâlâ raflarda. "Mizah ciddi iştir" diyenlere tavsiyemdir. •

Muhalefet Defteri-Türkiye'de Mizah Dergileri ve Karikatür / Levent Cantek, Levent Gönenç / Yapı Kredi Yayınları / Tarih / 228 Sayfa

Yekta Kopan

Rafta Kalmasın

yekta.kopan@gmail.com

